

Publikační činnost Národního památkového ústavu **- časopisy, sborníky, metodiky**

„Národní památkový ústav (NPÚ) je odbornou a výzkumnou organizací státní památkové péče v České republice s celostátní působností.“¹

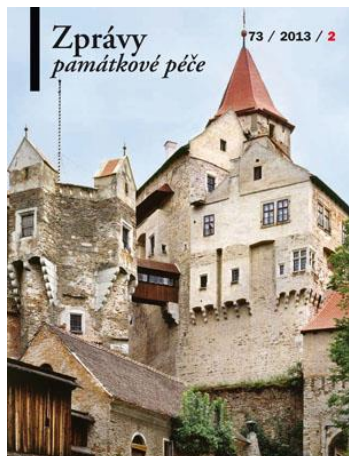
Národní památkový ústav je instituce, která spravuje řadu památek (hrady, zámky, vily a další), vede průzkumy památek, pomáhá majitelům památek s péčí o ně a v neposlední řadě vydává publikace. Nejvýrazněji se v publikační činnosti angažuje generální ředitelství v Praze, ale kromě něj vydává své publikace i čtrnáct² územních odborných pracovišť. Podle této organizační struktury NPÚ jsem postupovala při zpracování informací.

Tento text se zaměřuje především na periodické publikace, periodika. Periodikum je opakovaně, pravidelně vycházející publikace. Typickým periodikem je časopis. **Odborný časopis** by měl vycházet minimálně dvakrát ročně. Narozdíl od neoborného časopisu (jasným příkladem může být bulvární časopis) obsahuje odborný časopis rozsáhlejší články (mají i několik stran), u článku nechybí anotace, poznámkový aparát, soupis použité literatury. **Sborníky** nemusí být periodické, ale mohou být – například pravidelně vycházet po pravidelně konající se konferenci. V obou případech by neměl sborník vycházet více jak jednou za rok, ovšem existují výjimky. Narozdíl od časopisu, kde mohou být články na vzdálenější témata, stati ve sborníku jsou tematicky blízké. **Metodiky** nejsou periodika. Jsou to publikace, které doporučují, jak postupovat. Například publikace *Metodika prezentace zbraní a zbroje* pojednává o tom, jak postupovat při přípravě výstavy o zbraních a zbroji. Velmi zjednodušeně by se dalo říct, že se jedná o návody.

¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Národní_památkový_ústav

² každý kraj České republiky má své vlastní územní odborné pracoviště

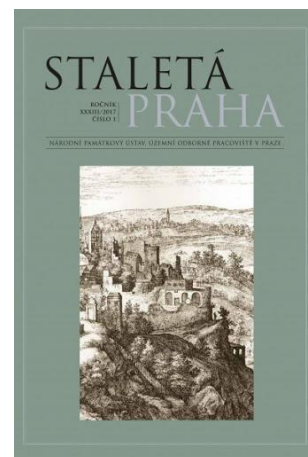
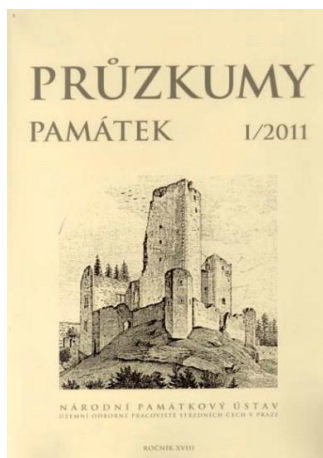
Národní památkový ústav (generální ředitelství) vydává [Zprávy památkové péče](#). Časopis byl založen již v roce 1937 a (s přestávkou a pod různými názvy) vychází dodnes, v minulosti šestkrát ročně, od roku 2019 čtyřikrát za rok. Články pojednávají o památkách po celém území České republiky, ale také o archeologických výzkumech nebo aktuálních významných

událostech. Na ilustračním obrázku je titulní strana druhého čísla vydaného v roce 2013 vyobrazující hrad Pernštejn. Časopis není dostupný v online podobě. V minulosti k časopisu vycházela příloha *Přehledy restaurátorských prací realizovaných v České republice*, ta se transformovala v [online databázi](#).

Územní odborné pracoviště v Brně produkuje periodikum *Památková péče na Moravě–Monumentorum Moraviae tutela*. Sborník vychází pravidelně od roku 1997. Archiv starších čísel lze najít [zde](#). „V úvodním slovu redakce je deklarován cíl uvést do problematiky ochrany památek a otevřít diskusi, která by pomohla řešit rozpory, a která by hledala společnou cestu v boji s časem, dobou a nekompetentností.“³

Pražské územní odborné pracoviště (nezaměňovat s ÚOP středních Čech v Praze ani generálním ředitelstvím) publikuje dvakrát ročně časopis [Staletá Praha](#), který v minulosti býval sborníkem. Zaobírá se především historickým centrem města. Historie sborníku sahá do roku 1965, od roku 2009 vychází pravidelně dvakrát ročně. Jednotlivá čísla lze najít [zde](#). Na ilustračním obrázku je titulní strana prvního čísla roku 2017.

Pro **Územní odborné pracoviště středních Čech v Praze** jsou stěžejní dva tituly – [Památky středních Čech](#) a časopis [Průzkumy památek](#). *Průzkumy památek* vychází dvakrát ročně od roku 1994, časopis mapuje nejen středočeské památky, má přesah do ostatních krajů České republiky (podobně jako již zmíněný časopis *Zprávy*

³ <https://www.npu.cz/cs/uop-brno/Publikacni-cinnost-a-bulletin>

památkové péče). Články lze číst v [online](#) podobě. Na ilustrační fotografii je první číslo ročníku 2011. Časopis *Památky středních Čech* vycházel už v roce 1985, teprve pár let vychází dvakrát ročně. Najde číst online. „Obsahem příspěvků jsou výsledky průzkumů a dokumentace celého druhového spektra památek a tematicky rozsáhlá činnost v oblasti praktické památkové péče.“⁴

Územní odborné pracoviště v Liberci vydává časopis [Fontes Nissae](#) (Prameny Nisy). Vychází od roku 2000, dvakrát ročně (letos výjimečně vyjde pouze jedno číslo). K jednotlivým číslům se také lze dostat [online](#). Časopis je zaměřený na Liberecko a Jablonecko, ale vyhledává přesah tamních dějin do jiných území. Ilustrační fotografie zobrazuje Fontes Nissae (číslo 1/2012).

Územní odborné pracoviště v Plzni jednou ročně uveřejňuje nové číslo sborníku [Památky západních Čech](#). „Jak už název sám napovídá, tato edice se po tematické stránce věnuje dějinám hmotné kultury, památkám nemovitým i movitým a památkové péči v západních Čechách.“⁵

Územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem se podílí na časopise [Monumentorum Custos](#), který vznikl roku 2009 pod vedením Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně. Ačkoli se jedná o časopis, vychází pouze jednou do roka.

Pro zajímavost malý výčet dalších publikujících a jejich publikací:

- **Územní odborné pracoviště v Kroměříži** vydává sborník *Ingredere hospes*, zaměřuje se na dění ve Zlínském kraji.
- **Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích** vydává sborník *Památky Jižních Čech*.
- **Územní odborné pracoviště v Josefově** vydává sborník *Monumenta vivent*.
- **Územní odborné pracoviště v Telči** vydává sborník *Památky Vysočiny*.
- Vlastní sborník vydávají i územní odborná pracoviště v Ostravě, v Olomouci, v Pardubicích (starší čísla zdarma na [e-shopu](#) NPÚ) a v Liberci (dostupné [online](#)).

⁴ <https://www.pamatkysc.cz/>

⁵ <https://web.archive.org/web/20160420104712/https://www.npu.cz/cs/uop-plzen/o-nas/edice-pamatky-zapadnich-zech>

Aktuálně Národní památkový ústav nabízí **67 metodik**, některé zdarma ke stažení [na e-shopu](#) NPÚ. Za zmínku stojí pětidílná metodická publikace *Památky nás baví*, která je zaměřená na přístupy, kterými lze hravě přiblížit památky a jejich historii různým skupinám, od [dětí předškolního věku](#) až po [dospělé](#) – všechny díly dostupné ke stažení zdarma. Ostatní publikace se týkají rozličných a zajímavých oblastí – [architektury](#), [hudebních nástrojů](#), [zahradního umění](#) a mnoho dalších.

Nabídka publikací Národního památkového ústavu, jak jsem se snažila poukázat, je široká. Většina titulů mě velmi oslovila a ocenila jsem, že jsem si řadu z nich mohla pročíst online. Nabídka zahrnuje mnoho témat a postihuje celé území České republiky, takže snad každý má možnost najít si „to svoje“. Publikace se dají zakoupit nejen na památkách, které spadají pod NPÚ, ale také přes přehledný **e-shop**, který jsem už zmínila (a odkaz na něj naleznete i v seznamu zdrojů).

Publikační činnost NPÚ v oblasti monografií a průvodců zpracovala Petra Maršíková.

Zdroje:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Národní_památkový_ústav

<https://www.npu.cz/publikacni-cinnost>

https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute/publikacni_cinnost_knihkupa/NPU-knizni-katalog-2020-final-jednos.pdf - aktuální katalog

<https://www.npu.cz/e-shop>

+ webové stránky jednotlivých publikací:

<http://zpp.npu.cz/>

<https://www.npu.cz/cs/uop-brno/Publikacni-cinnost-a-bulletin>

<http://staletapraha.cz>

<https://www.pruzkumypamatek.cz/>

<https://www.pamatkysc.cz/>

<http://www.fontesnissae.cz/home.php>

<https://web.archive.org/web/20160420104712/https://www.npu.cz/cs/uop-plzen/o-nas/edice-pamatky-zapadnich-cech>

<http://ff.ujep.cz/index.php/40-veda-vyzkum-projekty/346-casopis-monumentorum-custos>

Z těchto webových stránek jsem čerpala fotografie.